

Základná škola s materskou školou Senohrad, Senohrad č. 129, 962 43 Senohrad

Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty	
Názov predmetu	Etická výchova	
Názov ŠkVP	---	
Časový rozsah výučby	Povinná časť	1
	Voliteľné hodiny	-
Ročník	3. ročník	
Škola	Základná škola s materskou školou Senohrad	
Stupeň	ISCED 1 – primárne vzdelávanie	
Dĺžka štúdia	štyri roky	
Forma štúdia	denná	
Vyučovacia jazyk	slovenský	
Poznámky	Platný od školského roku 2023/2024	

Charakteristika predmetu

Poslaním povinnej voliteľnej predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

Ciele učebného predmetu

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určené osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangażovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľúťosti,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K – kognitívizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

Výchovný štýl

Do procesuálnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami:

1. Vytvorme z triedy výchovné spoločenstvo.
2. Prijmeme dieťa také, aké je a prejavujeme mu priateľské city.
3. Pripisujeme deťom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujeme pozitívne očakávania).
4. Formulujeme jasné a splniteľné pravidlá.
5. Nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok.
6. Na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína).
7. Odmeny a tresty používame opatrne.
8. Do výchovného procesu zapojme aj rodičov.
9. Budme nositeľmi radosti.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Obsah

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sa premietajú v tematických celkoch učebných osnov. Ide o tzv. desať základných tém a šesť aplikačných tém:

1. Otvorená komunikácia
2. Dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. Pozitívne hodnotenie iných
4. Tvorivosť a iniciatíva
5. Vyjadrovanie citov
6. Empatia
7. Asertivita
8. Reálne a zobrazené vzory
9. Prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. Komplexná prosociálnosť
11. Etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. Etika a ekonomické hodnoty
13. Etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. Rodina, v ktorej žijem
15. Výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. Ochrana prírody a životného prostredia.

Zameranie 3. ročníka

Výchovný cieľ: Napomáhať zvnútorňovaniu prosociálnych hodnôt a postojov. Učiť sa efektívne komunikovať s rovesníkmi. Nadobúdať sociálne zručnosti – asertivitu, empatiu.

1. Postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov:

- dodržiavanie dohodnutých pravidiel správania,
- kvalita otvorenej komunikácie – pravdivosť, objektívnosť, prijímanie pravdy o sebe aj o iných,
- asertívne správanie ako súčasť efektívnej komunikácie, nácvik bezpečného správania sa v rizikových situáciách (odmietnutie zla, postavenie sa proti šikanovaniu, vedieť povedať nie na negatívne ponuky).

2. Vcítanie sa do prežívania iných - empatia

- hľadanie dôvodov na radosť a smútok u seba a u iných,
- pochopenie situácie iných ľudí prostredníctvom vlastných zážitkov (u spolužiakov a členov rodiny, ...),
- odovzdávanie radosti a zmierňovanie smútku najbližších,

- záujem o zdravotne postihnutých, starých a chorých ľudí.
- 3. Riešenie konfliktov – výchova k zmierlivosti**
- právo na omyl a možnosť nápravy,
 - význam odpúšťania v medziľudských vzťahoch
 - rozvíjanie sebaovládania a jeho upevňovanie – prehlbovanie vzájomnosti i sebaúcty, súťaživosť a kooperácia.
- 4. Pomoc, darovanie, delenie sa**
- vnímanie a prežívanie prosociálnosti (základy starostlivosti o prírodu, ochrana zvierat),
 - zámerné robenie dobra iným, rozdiel medzi psychickou a materiálnou pomocou,
 - podelenie sa a darovanie v rámci rodiny a žiackeho kolektívu,
 - príprava žiakov na možné neprijatie dobra inými.
- 5. Naša škola**
- poznávanie kvalít a predností školy (Čo by som porozprával o našej škole priateľovi zo zahraničia?),
 - rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojej škole – osobnosti, prostredie, atmosféra, učebné predmety (Čo sa mi na našej škole najviac páči?),
 - účasť žiakov na živote a úspechoch školy (Podieľam sa na vytváraní dobrej atmosféry na našej škole? Ktoré problémy na našej škole ma znepokojujú? Čo môžem urobiť ja pre vylepšenie života na našej škole?).

Kľúčové kompetencie

Vedieť komunikovať verbálne a neverbálne, naučiť sa aktívne počúvať.
 Naučiť sa spoznávať svoje silné aj slabé stránky, vytvoriť základy sebaúcty a dôstojnosti ľudskej osoby.
 Pozitívne prijať a hodnotiť iných, pozitívne vnímať a reálne hodnotiť situácie a udalosti.
 Vytvoriť predpoklady na rozvoj tvorivosti v medziľudských vzťahoch, vrátane riešenia problémov.
 Naučiť sa rozpoznať, identifikovať, usmerňovať a vyjadrovať svoje city.
 Naučiť sa byť empatický – na primeranej úrovni pochopiť práve prežívané myšlienky a city iného.
 Utvárať základy asertivity, osvojovať si nenásilné riešenie konfliktov (Čo nechceš, aby robili tebe, nerob ani ty im.)
 Osvojovať si zmysel hodnoty modelu prosociálneho správania.
 Utvárať schopnosť nezištne pomáhať iným a mať vnútorné uspokojenie z tejto činnosti.

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.

Obsah vzdelávania

TEMATICKÝ CELOK - TÉMA	OBSAHOVÝ ŠTANDARD	VÝKONOVÝ ŠTANDARD	PRIEREZOVÉ TÉMY	FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ
<p>Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch. 7 hodín Dodržiavanie dohodnutých pravidiel správania, kvalita otvorenej komunikácie – pravdivosť, objektivnosť, prijímanie, pravdy o sebe aj o iných, asertívne správanie ako súčasť efektívnej komunikácie, nácvik bezpečného správania sa v rizikových situáciách (odmietnutie zla, postavenie sa proti šikanovaniu, vedieť povedať nie na</p>	<p>Vie vysvetliť pojem komunikácia, čo znamená slovo pravda a ako vplyva na kvalitu komunikácie. Vie ktoré sú rizikové situácie v živote dieťaťa.</p>	<p><u>Vedieť:</u> -čo je zmysel a podstata otvorenej komunikácie -ako sa správať v rizikových situáciách -objektívne a pravdivo komunikovať -postaviť sa voči negatívnym javom -povedať NIE</p>	<p>OZO OSR MUV MEV</p>	<p>Téma č. 2 Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí Čiastková kompetencia 6: Stručne zhrnúť hlavné princípy ochrany spotrebiteľov. Očakávania: -vedieť uviesť príklady možností na vrátenie výrobkov v miestnych obchodoch, - jednoducho opísať základné práva spotrebiteľov. Základné pojmy spotrebiteľ, reklamácia</p>

negatívne ponuky).				
<p>Včítanie sa do prežívania iných – empatia. 7 hodín</p> <p>Dôvody na radosť a smútok. Pochopenie iných prostredníctvom vlastných zážitkov. Odovzdávanie radosti a zmierňovanie smútku najbližších. Záujem o zdravotne postihnutých, starých a chorých ľudí.</p>	Pochopenie pojmov: súcit, spolucítenie, včítanie sa do iného.	Na základe vlastných zážitkov pochopiť situáciu druhých. Vnímať a pochopiť situáciu chorých, starých a zdravotne postihnutých.	OSR MEV	
<p>Riešenie konfliktov – výchova k zmierlivosti. 7 hodín</p> <p>Právo na omyl a možnosť nápravy. Význam odpúšťania v medziľudských vzťahoch. Rozvíjanie sebaovládania a jeho upevňovanie – prehlbovanie vzájomnosti i sebaúcty. Súťaživosť a kooperácia.</p>	Vedieť čo je omyl v živote človeka a poznať možnosti reagovania na svoj omyl i na omyl iných. Vysvetlenie pojmu odpúšťanie.	Popísať súvislosti medzi súťaživosťou a kooperáciou. Porozprávať o význame odpúšťania a práva na omyl. Požiadat' o odpustenie a vedieť odpustiť. Pri konflikte diskutovať a vnímať dôvody druhej strany.	OSR	<p>Téma č. 2 Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí Čiastková kompetencia 3: Posúdiť význam boja proti korupcii, ochrany proti praniu špinavých peňazí a ochrany finančných záujmov EÚ. Očakávania: - navrhnuť spôsoby riešenia situácií, v ktorých sa stretli s klamstvom, podvodom, nečestným správaním. Základné pojmy klamstvo, podvod, nečestnosť</p> <p>Téma č. 5 Úver a dlh Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením (predĺžením) alebo ako ich zvládnuť. Očakávania: -vedieť porozprávať o tom, čo môže nastať pri požičovaní si cenných predmetov alebo peňazí, -opísať, aké vlastnosti by mal mať človek, ktorý si požičiava obľúbenú osobnú vec, - opísať postup, ako si môže človek opätovne získať dôveru požičiavajúceho, ak stratil alebo poškodil požičanú vec. Základné pojmy dôvera</p>
<p>Pomoc, darovanie, delenie sa. 6 hodín</p> <p>Vnímanie a prežívanie prosociálnosti (základy starostlivosti o prírodu, ochrana zvierat). Zámerné robenie dobra iným, rozdiel medzi psychickou a materiálnou pomocou. Podelenie sa a darovanie v rámci</p>	Vysvetlenie pojmu pomoc a spoznanie rozdielu medzi psychickou a materiálnou pomocou. Spoznanie možných reakcií na pomoc (prijatie, odmietnutie).	Ohodnotiť situácie rôznych druhov pomoci. Vedieť: pomáhať, spolupracovať, podeliť sa dobro, reagovať na nepriatie pomoci.	OSR MEV	<p>Téma č. 4 Plánovanie a hospodárenie s peniazmi Čiastková kompetencia 4: Zvážiť príspevky na darovstvo a filantropiu. Očakávania: - opísať na jednoduchých príkladoch význam vzájomnej pomoci a charitatívnych aktivít. Základné pojmy charita, filantropia</p>

rodiny a žiackeho kolektívu. Príprava žiakov na možné neprijatie dobra inými.				
Naša škola. 6 hodín Poznávanie kvalít a predností školy. Rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojej škole – osobnosti, prostredie, atmosféra, učebné predmety. Účasť žiakov na živote a úspechoch školy.	Rozprávanie o kvalitách svojej školy, čo sa mi na našej škole najviac páči. Podieľanie sa na vytváraní dobrej atmosféry na škole. Čo môžeme urobiť pre vylepšenie života na našej škole.	Rozprávať o kvalitách a prednostiach školy a tešiť sa z nich. Prispieť k prezentácii školy. Aktívne sa zúčastňovať na živote školy, na vytváraní dobrej atmosféry v škole. Otvorene hovoriť o problémoch, ktoré žiakov znepokojujú a spoločne hľadať riešenia.	OSR REV MEV	

Výchovné a vzdelávacie stratégie – formy a metódy práce

Využívať v predmete etická výchova vyučovacie metódy:

- priameho prenosu poznatkov (živé rozprávanie, opis spojený s pozorovaním, vysvetľovanie, besedu – dialogickú metódu, didaktické hry a metódu otázok a odpovedí)
- sprostredkovaného prenosu poznatkov (didaktická hra)
- práce s textom (práca s učebnicou, pracovnými listami, zošitom a ďalšou literatúrou)
- aktivizujúce metódy (pojmová mapa, brainstorming atď.)

V edukačnom procese etickej výchovy by sa mala využívať nielen základná organizačná forma vyučovacia hodina, ale aj exkurzia, vychádzka. Vyučovanie etickej výchovy by malo byť zážitkovým vyučovaním.

Miesto realizácie

- ▶ trieda
- ▶ počítačová učebňa
- ▶ exteriér školy
- ▶ verejné priestranstvá v obci

Učebný materiál:

Učebnica Etická výchova 3. ročník

Hodnotenie predmetu

Etická výchova je hodnotená slovami – absolvoval/a – neabsolvoval/a. Hodnotíme prístup žiakov k spracovaniu úloh, aktivitu na hodinách, spolupráca v skupine.

Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovne oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu. Kritéria a stratégie hodnotenia: Metodický pokyn MŠ SR č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy s platnosťou od 1.5.2011.

Začlenenie prierezových tém

• osobnostný a sociálny rozvoj

- rozvíjať u žiakov sebareflexiu, sebapoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a seba vzdelávanie,
- uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných,
- získavať sociálne zručnosti potrebné pre život a spoluprácu, podporovať svojim obsahom prevenciu šikanovania, agresivity
- rozvinúť a prehĺbiť všestranný rozvoj osobnosti a myslenia žiakov s dôrazom na morálne a etické hodnoty a princípy
- podporovať skupinovú prácu alebo prácu v dvojiciach; rozvíjať zodpovednosť a samostatnosť žiakov (všetky témy) v rámci všetkých tematických celkov;

- **ochrana života človeka a zdravia**

- manipulovať s nástrojmi, pomôckami, pochopiť význam BOZ
- aktivitami rozvíjať a podporovať duševné a fyzické zdravie - zdravie ako etická hodnota v živote človeka (Identifikácia a vyjadrenie citov, Zvládnutie asertivity)

- **regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra**

- prejavovať cit ku krásam svojho regiónu, prírody, ľudového umenia a kultúrneho dedičstva
bude realizovaná v téme Rodina

- **mediálna výchova**

- poznať a chápať pravidlá fungovania „mediálneho sveta“,
- vyberať a využívať médiá a ich produkty podľa toho, ako kvalitne plnia svoje funkcie, najmä výchovno-vzdelávaciu a mravnú.
- získať a rozvíjať mediálnu gramotnosť a osvojiť si mediálne kompetencie - schopnosť prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov (Pozitívne vzory)